די א

אַלטע שולד

אָדער

דער קעסט אפּגעזעסענער אֵידים

וואס דאס איזט איין עפּיזאָד פון דען אידישען לעבענסבילדערן

געזאמלט פארן ייִוואָ
דורך צבי הירשטיין

ווילנא

ДИ АЛТАРЕ ШУЛЬДЪ,

т. е.

Старый долгъ. Очеркъ изъ Еврейской жизни.

ВИЛЬНА,

въ Типографіи А. Дворжеца. 1867 г.

[...]עזט מיט קאפּ און געדיינקט!
[...]לאַטץ וואו מען בעקומט אללעס און בילליגער
וויא איבעראלל איז נור ביא:
מאזין אונד קאמפּ.
מאנטאגיו סטריט, געגען איבער בלעק ליין יאר.

בוכהאנדלונג,

ספרי תורה
מגלות
תפילין
מזוזות
טליתים
ארבע-כנפות'ן
ציצית
פּרוכת'ן
מענטעלעך
טלית בעגס
תפילין בעגס
ש"ס'ן ואלפס'ן
משניות'ן
מדרשים
עין יעקב'ס
שו"ת ופוסקים
שולחן ערוך'ס
חיי אדם'ס
דרשות לבר
מצוה
אלף בית'ן
סידורים
חומשים
תנ"ך
מחזורים
שופרות
אתרוגים
ספרי דרוש
ספרי פלפול
ספרי מוסר
ספרי מחקר
ספרי השכלה
ספרי חנוך
תלמוד
[...]

ראמאנען
ערצעהלונגען
ליעדער
מוזיק-נאטען
בילדער
יאהרצייטען
מזרחים
תנאים'ס
כתובות
שיר למעלות'ן
א"י קמיעות
שנה טובה'ס
פאהנען פיר
שמחת תורה
חנוכה לאמפען
הגדות
סדר דעקלעך
חלה דעקלעך
הבדלות
אגדימם פאסט-
קארטען
טינט, פענעס
פּאפּיער
שרייב ביכער
[...]

ראמאנען
ערצעהלונגען
פּיים-נגונען
ציים-שריפטען
מאגאזין בלעטער
וויטצען-ביכער
לעהרבעטהא-
דען
ווערטער ביכער
בריפפען-
שטעללער

בוכבינדעריי,

מיר נעהמען אן איינצובינדען
אללער האנד
ספרים און ביכער
אין פערשיעדענע
בענדער.
פיר צופריעדענהייט
גאראנטירט.

חתימות,

מיר נעהמען אן ארדערס
צו מאכען אללערהאנד
קרישוק, ראבער און
מעטאל סטעמפּס.

א גרויסער אויסוואהל פון
שעהנע און פאסענדע

פּרעזענטען,

צוא איין געבורטסטאג,
בר מצוה, חתונה א.ז.וו.
פון נייעסטע עלעגאנטע

ארץ ישראל
אלבומען,
פערשיעדענע א"י
ארטיקלען געשניצטע פון
עצי זית. אויך פיעלע
ספרים מיט ענגלישע
[...]

אידעשע לעבענסבילדער.

אדער

פארשטעלונג פון אידעשען לעבען

*) אונ עס וואר אלס דער מלך פון מיינע פיר יאר קעסט האט זיך
גיענדערט די פיר יאר וואס איך האב זיי פאר בראכט ביי מיינע
שווינגער עלטערן אים הייזע נאר אין פעסטטאך וואנט אין גוט יום טוב
ביטען אונ אין סול טוב געבען דען איך פלעג צו האבען אין מיינער
שווינגערעלטערנס פאמיליע וואס זיא וואר זייער גרויס אונ רייך בעסטע אלע
וואך אבריה אויער אתחנה אויף וועלכע איך האב קיין מאל געפעלט אונ
וואר נאך דארטין זייער אפט אקוואטער · אין א גוטע פעדער · אונד
פלעג נאך דער צו א יע מאל זייער (קונה שם) צו זיין ביי דעם
מיש מיט מיינע פשעטלאך (תורה ווערטלאך) פאר אחריף · האבען
מיך באלד מיינע שווינגער עלטערן אום צו כאבען פלאץ ביי זיך
אין שטוב פאר איינעם צווייטען איידעם וואס זיא האבען אים צו
גיזאגט קעסט אויף דריי יאר · ארויס געצויסען פון זיך אין דיא
גרויסע וועלט מיט מיינער פרויא אונד צווייא קינדער · נים קוקענדיג
אויף דעם וואס איך האב זייער ווייניג געלט אין פאלעס יא נאך קיין
געשעפט אונ פשיטה שוין קיין אומנות וויא געוועהנליך, עס איז ביי
דיא ליטוואשע יודען נאך (עד היום) דאס זיא לאזען אייבער זייערע
קינדער אין דעם ענין פון פרנסה נאך דעם בלינדען צו פאל · אונד

ענטשולדיגען

---

*) דער ערצייהלער פון דיזעם פראגמענט (בתובשטיק) איז איין אידיש
פון אילן. ער איז איצט אנדרויסער געבילדעטער קויפמאן אונ וואונט שוין
נים מער דארטין · ער האט זיא ערפאסט אין דער רוסישע שפראכע
אונטער דעם טיטעל (קארטינע דזעך עווריעוו - דאס הייסט אידישע
לעבענס בילדער. זיא פארנעמט דארטען מער אלס 20 בויגען אונ מיר
האבען דא איצונד נור איין קליינען טהייל דער פון איבערזעצט:

Дозволено Цензурою 20 Іюля 1867 года. Вильна.

ענטשולדיגען זיך דער ביא מיט דעם אלטען דומען נגסת מיר מענטשין
קענען אינזערע קינדער ניט פאר זארגען · וועלין זייא ווערט זיין וועם
זייא גאט געבין · אונ ווען ניט העלפט קיינע התחכמות · אינ בלייבין
זיך אלזו (קבצנים לדורי דורות) · באם זייא יעסען ניט אליין אלס זייא
קענען זיך ניט ערנאהרען אויף נאטעם · איטליכסטע גאב (מתנת חנם):

נון אבער דיזע בעטראכטונגען האט מיך דאן גאנץ ווייניג
אנגעהאלפין · דעם ווען מען שטורכט איין אן וואס ער הער מוז
זיך פראביהרען צו שווימען אייב וואל ער האט קיין מאל געלערענט
שווימען · אונ דעם וואס מען כטויכט אריין אין דער וועלט דער
מוז שוין מאכען געשעפטען תאצבי ער פאהשטייט גאר קיין מסחר ·
אונ בין אזוי געבליבין אן אנראשין בעפאר עס האבען זיך נאך מיינע
יונגע וואנצלעך אפגעטייקעט פון דעם שווער אונ שוויגערס קאווע
אונ מיין וויבעס בעדרעלע האט זיך אויס געטרייסעלט פון זייערע
קעסטע בעקלאך · דאס הייסט איך האב פאר לארין מיין קלייגעס
קאפיטאל גאר אין א קורצע צייט דאס · אין דעם צוהענטען האנדעלשטאג
נאך אינזער ארוים גיין פאר זיך האט מיך שוין מיינע פיזי גמאכט די
געוואינליכע ווייבערשע פראגע (שאלה) וואס זייא פרעגין וייערע
מאנען אנאכטע נאך נאר · איין מאל אינ איס דאנערשטאג צוויא מאל
לכבוד דעם היילינען שבת (איין זכר צו דעם לחם משנה) (אם תאמר
מה נאכל) דאס הייסט פראכט געזאגט פון וואנען לעבט מען אינ פון
וואס מאכט מען שבת ? נון האט זיך מיר געוואלט דיזע קשיא בת־ין
זיין (פארענטפערין) אויף אפאר הרשים מוט מיינע דרשה געשאנק
דאס הייסט מיר האט זיך געוואלט פאר זעצען איינע פאר קויפען
אינזערע ביסעל זילבער וואס זיינען אינז גיפאלין צו דרשה געשאנק
אפערציג קליינע לעפעלאך פון פערציג פערשידענע מאמען
אמייא וייערעל · אהרם · אינ נאך אזעלכע קלייניקייטען · נון האט
זיך אויס געלאזט דאס זייא זיינען נאר אפגילופין מאטאפאק · אונ אמייל
נאכין שלעכטע זילבער · אונ אמייל האט גאר גיפעלט דאס הייסט

יענע

ווענע וואס ערעסטע קרובים האבין עס געוואהרפין נור לפנים אונ האבין
עס באלד נאך דער חופה וועטצערע צו ריק אפגענומען בייא דער
שוויגער · אונ האבין עס אפ גינעבען צו ריק צו יענע בייא וועלכע
זייא האבין עס געליען · דעם וועלבינען פסק האב איך גיהאט אלס איך
האב מיך זאווינעם ארער פאריגעט ארום דיא צווייא גרויסע זילבערנע
בעכער לייכטער · דען עס האט דאן ארוים געוויזן דאס זייא זיינען
פראסט קופערנע אונ נור בעזילבערט אונ זיינען דאהער געבליבין
היימיקע · אונ האב פאר קויפט ניימענע זאכען · אונ עס איז געוואהרין
שבת · אונ האב זיך מיט אזעלכע מיטלען אויס געוויזעט שיינע
עטליכע חדשים · דען דער אויבערשטער איז א רחמים אונ פארלאזט
ניט · אונ אלעס עס איז שוין געבליבין אפווסטע שטוב האב איך מיך
ערסט אן גיהויבין ארום צו טאפען צו וואס טויג איך אין דער וועלט ·
פאר אבוך האלטער ניט דען איך קען ניט הרכענען · ניט שיין
שרייבען · פאר אמלמד אויך ניט ווייל דער קנין פון מלמדות צו טיילט
זיך אויף צווייא קלאסען · מקרא דרדקי מלמדים · דאס הייסט אזעלכע
מלמדים וואס לערנען נור מיט קליינע קינדער עברי אונ חומש ·
אונ ווידער אזעלכע מלמדים וואס לערנען מיט גרויסע קינדער מיט
באלעבעסליך גמרא תוספות אונ מהרשא · אונ איך קען ניט זיין
איינער פון דיזע ביידען · מיט קליינע קינדער צו לערנען איז מיר
ערשטענס ניט אן גישטאנען · אונ צווייטענס דארף מען קענען גוט
עברי מיט אביסעלע דקדוק · אונ דאס האב איך ניט גיקענט · אונ צו
לערנען מיט דער וואקסענע וואלטען מיך ניט וועלין ווייל איך וואר
נאך גאר צו יונג דאן א ך האב נאך גיהאט דא נאר אפ ציינקע בערדעלע
וואס איך פלעג מיר גאר צו נאך אלע טאג בעצופען · אונ בעפוצען · נון
איז מיר איבעריג געבליבען צו זיין נור איין חזן · פערהערער · דען
איך בין קלאר גיוועזען אין אלע וויינענם · דאס הייסט · אך ווענע שווערע
שטיקלאך גמרא וואס מען וויינט דיא דעם חזן וואס מען וויל · אים
פאר הערין · וואר שוין אבער דאס אין מיינע צייטען גאר קיין

פרנסה

פרנסה • ווייל די נגידעשע בחורים האבין שוין דאן אן גהייבין צו ווערין חתנים ניט פאר הערטצדהיים • אונ פון די ארעמע איז ניט צו דער לעבין • נון קען מען זיך מיט דיזער השלמה באנוצן מער ניט וויא איין איינציגעס חתן צו פארהערין • אונ דאס אלס מען נעמט איין ארעם בחור פאר אחתן • אונ דער פון אליין קען מען דער ווייל ניט לעבין • נון וואר מיר זייער שלעכט • עס איז גקומען חאצבי פון בריק אין וואסער •

דאך אבער דער בורא ברוך הוא וואס ברייינגט ארויס פון דער גרעסטע רעה די גרעסטע טובה אזוי ווי אונזערע חכמים זאגין אויף דעם פסוק .וגם הוא חכם ויבא רע • דאס גאט ברוך הוא ברייינגט די גרעסטע רעה מיט דער גרעכטע חכמה וואס עס לאזט זיך ארויס דער פון נאר אהפך מן ההפך • האט זיך די אייגנר מיט מיר אויך וזא בעגעגנט דען מיין ווייב זאל גיזונד זיין דען אזוי ווי לעבט נאך האט געלעבט דאן יאר אן ארבעטונג אונ האט מיר אין דיזער שלעכטע צייט צו גיבראכט נאך אחד מען קאנטשיינער (קעסטניק) דאס הייסט וויא האט מיר אאיינעל געבארין • איך האב מיך געוואלט דאן ממש איין מעשה א טאן • וויא האט זיך אפלו אן גענומען דאס די ערשטע צוויא יאר • זאל זיא אים אליין געווערין • דאך דיזע ערלייבטערונג האט ביא מיר דאן גהאט אזו אצרה וויא איין פאראזירער וואס האט זיך באדונגען מיט דעם בעל העגלה צו פארען ליידיג אונ לויז דאס הייסט דאס ער זאל אים קיין משא איין לייגין אין בריקע • אונ גיקומען מיט אמנגע פירקען פעקלאך די פליצעס • נון וואס מאכט עס אויס דעם פירמאן צו די לאסט ליגט אין וואגין צו די לאסט ליגט אויף דעם רייזענדען וואס זיצט מיט איהר אין וואגין די פערד ווערדין עס זיא מיא עס זיא שפירין • אזו וואר דער פאל מיט איהרע רייד • איך אין זא איינמאל איינע ווייגערקע מוז זיא שוין בעסער עסין • נון וואס מאכט עס מיר • אוים צו דאס קינד ווערט אליין עסען צי זיא ווערט פאר דאס קינד עסין •

צום גליק אבער האט זיא אים גיבארין דעם אנדערין טאג ראש השנה דאס דער ברית • איז אויס גיקומען אים ערב יום כפורים וואס מאנריקע איז דאן איין לאקאמער ביסען • ביא בעסערע צייטין וואלט איך עס אליין פאר נאכט • נור איין אזעלכע נוטין וויא איך וואר דאן בין איך גיוועזן גינייטיגט מכבד צו זיין דער מיט איינעם גיוויסען נגיד ר' יעקב אשכנזי חאט וואר אגרויסער חכם אונ אגרויסער למדן נאך בעפאר ער איז גיווארין אנגיד • אונ דורך דיזע גילעגנהייט בין איך מיט אים זייער בעקאנט גיווארין ווצענדיק ביא דעם טיש האב איך איין גירעט זייער פיל מיט אים אין לערנען • אונ איך בין אים אזוי גיפעלין גיווארין דאס ער האט מיך נעבעטין דאס איך זאל קומען ביא אים אין שטוב אויף ווינטער • אונ האט מיך באדונגען צוואנציג רובל אחודש אונ בין גיווארין אזו איין גיהאלפענער איד • דען לבר דעם וואס איך האב שוין גיהאט פון וואנען צו לעבין • בין איך גיווארין זייער תקיף ביא מיין שווער אונ שוויגער • ביא מיין ווייב מען האט מיר גינעבין עטליכע רובל פאר אויס • אונ האב צימאכט פאר יום טוב איין שארפין פריון שבוים • איך האב אויס גילייזט מיינע נייטיגע משכנות • די עטרה פון טלית • דעם קיטיל • די חתונים אויף סכות • די ווייבס לאטענע זאלעסקע (ברוסט טיכעל) • אונ אזו נאך אנדערע קליינעקייטין • אונ האב פאר לעבט איין פריליכען יום טוב •

באלד נאך סכות האב איך מיך גיזעצט קנעלן דארטין ביא דעם נגיד אין שטוב אין אבאזונדער חדר וואס מען האט גידארפט ארויין גיין אין אים דורך דער קיך דורך דריא פיר דינסט מאדן דאך צו מיר האט עס ניט גיהאט ווייל איך וואר ניט איינער פון די פרושים אונ זיא ווארין ניט פון די פריצות • איך האב דארטין גיהאט נור דריא תלמידים צוויא בעווייבטע איידימס אונ איין אבחור פון איער אבצעהן וואס וואר שוין פון אפאר יאר אקאנדידאט צו ווערין (אחתן) • איך וואר דאן אלט איער צוואנציג אונ די איידימס ווארין

גיט עלטער אלס איך : זייא האבן אלע גיהאט גוטע קעפ נור ווייניג
פליים : דען זייא זיינען דאך פארט גבירעשע קינדער : דער הויפט
תלמיד וואר דער בחיר : דען מיר צו ליב איז אליין האט מען גיהאלטן
דארטן איין מלמד און שטוב וויל מען דאך דאך אין שדיך מיט
אים מאן: אונ דיא איידימס האבן גלערינט נור אנב : אונ איך פלעג זיך
דער וויל באגין מיט דעם בחיר וויא אין פירמאן מיט דעם רוסלאוין
פערד אונ מיט דיא איידימס וויא עס בעגייט זיך מיט דיא פרוציאנג
פערד (צו גישפאנטע פון דיא זייטן) וואס באקומען אשמיץ פון
וועלטענער אלס דער מיטעלסטער : אונ דאך האב איך גיטאן מיט זייא
אנרויסע פעולה און גמרא דען איך בין אין דיא אנדערע אלבין יאר וואס
איך האב דארטן גיקנעלט קלאר גיווארין אין אפאר מסכתות לבד
דעם זיינען זיך דיא איידימס גיווארין בקיאת אין תנך דען זייא זיינען
זיך קלאר גיווארין אין גאנץ יונה מיט דעם מצוות דוד אונ מיט דעם
מצודות ציון : דער בחיר אפארט איז זיך קלאר גיווארין אין אמ״ר
יונתן : דאס היימט אין הורבן בית המקדש אין תרגום שני : אונ נאך
אין אנעלכע קליינקייטן וואס עפעס טאקי דיא אויגן
איך גיהאלט זייא דער ווייסט וואס נאך אים גילערינט וועט מיר
וואלטען דארטן קיינע בטולים גיהאט דען אלע ווילע פלעגן ארין צו
קימען דיא ווייבלאך צו דיא מאנען אונ פלעגען זייא אונטער מיט אגן
אלערלייא נאסעריען : דער צו נאך פלעגין זיך אין דריסען דארטן אין
חדר אלער האט שיאזרעם אים נדבות צוזעמען : מער פאר אלץ
האט אונז גישטערט אין דיירין מיין איך אין לערנען דיא פארהערענעס
דען אלע וואך פלעגן צו קומען שדכנים מיט מחותנים אידן צו זעהן
דעם בחור : צו אלין דיירין מיט אים אין לערנען : אונ נאך דער מחותנים
איך אידע פארהערען האט זיך גיוואלט איחם זיין דער בייא מיט
זיינע למחותנים נון פלעגט מען זיך דער בייא פארדרייען גאנצע שטונדען
אונ אפט פלעגט צו ווערן צו ווישן מיר אונ דעם פארהערער אינע
האנדעריא ביז בלוט : דאס מען פלעגט אונז קאם פון אנדער רייבן
איך

איך פלעגע אפילו האבן פאצערעס דער פאר פון דעם גביר ר׳ יעקב
אשכנזי : איך שאצעט מער צו דער וואבע אלס איך פאריבט מיט
אייערע נצחונות אין לערנען : פלעגט ער מיר אימער צו זאגן מיין
אליקומקע קען זיך אונז בלייבן ווייזן אבחור דוקא דעם ביז עס וועט
אים אנוואקסן אבארד מיט קאלטענעס : דאך דיינע וואהנונג (הוהרה)
האט גאנץ ווייניג גיווירקט אויף ביין זורקע נאטור : אונ וויא עס
פלעגט נור קומען א פארהערענעס האב איך מיך פארנעסין א ביסל אין
מיין ווייב אונ קינדער אונ פלעג דעם פארהערער פאר דריווען קאפ
לייב אונ לעבן : אונ דאס פלעגט אימער אונ לאנג צו דויערין
ביז דער חתן פלעגט אויך צו עפענען דיא טיר : אונ פלעגט ארין צו
לאזן א טאץ מיט נאלד וואסר מיט אהאלבענדיגן הערינג מיט קאווע
אונ זעמעל : אונ דאס פלעגט שון צו שליסן דיא מילער : אונ מען
פלעגט צו ווערין נוט פריינד : אונ צו אינער עהענעסטן פארהערענעס
פלעגט מעט ניט מאל ניט צו קומען אביער דעם
אונ אלווי בין איך אייבה גיקומען אין דעם משך פון אנדער האלבן
יאר מעהר אלס דרייסיג שדכנים צוואנציג מחותנים אהען צו זעהן פר
הערענעס : אונ אליקומקע ווארט גאר אלע קיין חתן גיווארין : אונ פון
מיינט וועגען האט ער גיוואלט בלייבן אבחור דאן ביז זיין לעבן ווייל
מיר האט זיך געהובט דאס כל זמן ער וועט זיין אבחור וועל איך דארט
קענען : דאך איך האב מיך אין דיעזער זאכע ווייער גיאצט : דען איך
האב מיך דארט ביי דעם ר׳ יעקב אשכנזי אין שטוב דער האלבן קוים
אנדער האלבן יאר : אונ דיא בחור שאפט פון דעם אליקומקען האט
אבער גיליעבט נאך צוויי מלמדים נאך מיר : דיא סבה פון מיינעם אם
ארויסגיין פון דארטן וואר איין גיוויסער שדכן וואס מען האט אים גירופן
ר׳ הלל אהער האלבע עטורנוס אשם דבר און יענה צגוט ער וואר הויך
גיוואקסן אונ ברייט גיפאקט : א צורה וויא א מעלער : אבגיווטע באנד
אלאנגע אונ אנגעדיכטע : א מטערין ביז אין האלבן קאפ : אונ איז זיך
גיגאנגען דער צוא געקלייעדעם גאנץ רבנים : אין אוופעצע מיט האקע
דעם

דעם נאָרטעל אינטער דעם נאָגעל · ווינטער אין אַפּיקסען פוטער מי
לאַנגע אַרבעל אינ אַהיטעל אַראָבע לבנה איבער דעם שטערן אַרי
אַסטראַסטענע מיט אוילבּרינע נאַלקע אין דער רעכטן האַנד אונ איילבּרן
פוסקע אין דער לינקע · דער ביא אלאנגע אונ אַבּרייטע נאָז פאַצייל
און האַר זיין אוים זעהען פון דרויסען · זיינע אינגעוויינקייט אָבער דאָ
הייסט זיין תאַראַקטער וואר נאָר דער הפך דער פון · דען ער וואר איינ
דער פאַר דאַהבענסטן מענטשן וואס האָבן דאַן געלעבט אויף נאָטע
ערד · פאַר אים איז געגאַנגען די גאוה · מיט אים די הצפה · נאָ
אים דער שקר · זיינע שטיכע וואר באַס אָבער זיט · אונ פון זיינע
מויל האט זיך געגאָסען שוועבעל אונ פעך · דער צו וואר ער איין למדן
איין אירעשער וועלט קענער · אַנדויסער רייזער · אונ וואר איין שדכן
פון פּראָפעסיאָן · דאס הייכט ער האט גילעבט נאָר דער פון אונ מע
האט אים גירופען דאָהער ר' הלל דער לאַנגר שדכן ·

אונ וואר אַלזוי דער שיבן פון אַלע גבירישע הייזער וואס ניפינן
זיך אין ליטע · אין וואָלינען אונ אין רייסן אונ איין מענש פון מיטעלן
שטאַנד האט זיך געהאַלטען גל קליך ווען דיזער ר' הלל שטורגום האט
זיך פער אירט (פאַר בלאַנרויעם) צוא אים אין שטוב אים צו ריידען זיין
טאָכטער אָדער זון אַזוי · דער צוא האט ער נאָך געהאַט מזל אין
דיזעם געשעפט · דאס וועלכען שידוך ער האט נור אָן געהויבען צוצ
ריידען האט ער אימער אוים געפירט · ער האט גימעגט זיין קרום וויא
דיא וועלט דען אינטער זיינער צינגע האט ער זיך אוים געגלייכט שוין:

גון דיזער וועלט שרכי איז אין אַנדער האַלבען יאָר ארום נאָך
מיינעם אָן קומען צוא דיזעם נגיד געקימען קיין לינאוע · דאס הייכט
אין מיין בעבורטס שטאָט · אונ עס זאָל דער פון אַרום געווערן אין
אַלע הייבע הייזער · וואס האָבין נור געהאַט קינדער אוים צוא געבין ·
אונ מען האט אים אום אונ אום דער ווארט מיט גרוים איינגערגרד · אינ
האט ניהאט אַזוי ביא יעדערען דיא שענסטע אונ בעסטע איפ אהמע
ער וואר געלאַדען פון יעדען בעזונדער אויף איין מיטאג · אויף אין

קאָרע

אָרע · איף אשבת · דאס ער האט אַליין נים געוואוסט וואו היין פריער
פאַלען · נון פאַר שטייט זיך דאס ער וואר איין ניבעסטענער נאָכט
זיך ביא מיינעם פרינצעפאל ר' יעקב אשכנזי · ער אַליין אזילו וואר
עם אין דר היים · אין דינע נאָר · עס וואר אים אָבער געגוג דיא איין
ארונג פון דער ווייב פיינע אבתר וואס וואר דיא עקרת הבית אונ דיא
פארענטערענערין אין געשעפט · אונ אלס דיזער הילקע איז צוא איר
עקומען · האט זיא איס אויף געשיקט באַלה צוא אונז אין חדר צוא
הען דעם חתן · אונ איין צוא ריידין מיט אים אין לערנען · דען זיא
אט געהאלטען אַז זון דעם בחור אַליקימקען פאר איין עילוי גדגל
נג עס האט זיך איהר געוואלט דאס מען זאל אים ביא איר צוא געסען
אר אין איראשין נדן · ווייל זיא האט פאר שטאַנען פיל בעסער אלס
יד מאן וואו מען האלט אין געשעפט ·
צוא מיינעם אונגליק דאן האב איך דיזען מענשין נים גיקענט ·
עין איך וואר נאך דאן אַ יונגער מאַציג · אונ דער הערט פון אים מיט
געטייל שטונדע פאר זיין אריין קומען צוא מיר אין חדר דורך דעם
דיסען דאזיגן וואס עס איז גיוואלען אין שטוב · אונ אין דיזער קליינער
זיים האבין מיר די אידעמס וואס זיינען געוואַרין באלעבעסלאך דורך
אין האנד אזוי פיל זיך אין דער ציילט פון אים אונ האבין מיך דער ביא
וי פיל פאַטמערגעט דאס איך זאל זיך מיט אים נים אריין לאָזען אין
צהגות פון לערנען דאס איך בין געבליבין זיצען וויא אגולם · אין סוף
אג אין אישון דען עס האט מיך אפ געגומען פון שרעק הענט אונ פים ·
וי ראב אַלזוי דער וואס זיין אריין קומען ווי איין פאר משפט גר דער
אים זיין דערקעט · מיט אַמנום פינף פאר זיין קומען איז אריין צוא
גו אין חדר דער בוך האלטער ר' געמצעל צירעס אינ האט אונז מכין
זיין איף דעם ר' הילעס איין קומען באַלד · דאס הייכט מיר זאלען
אן דיבען העבער צוא לערנען · אונ מך האט ער פאר זאגט אין דעם
אבען פון דער מאראס האט איך זאל מויל האלטען גגין דיזעם וועלט
אין · אונ אין קמליבע מינוטן האבין מיר שוין דער הערט דינע האַרטע

טרים אין קיך שטוב · אונ באלד דארויף זיין שטימע · דען ער דא…
געמאכט דארט איינע איבעריגע שאלה ביי דיא דינסטען צוא דא…
דער חדר · אונ זייא האבין אים גיענטפערט אלאנגע תשובה פארמי…
מיט איינעם לאבען וויא אלטע בעקאנטע · אונ איז אלזוי ארין מ…
אראבאנישען נאנג צוא אונז אין חדר מיט אקום דער מזוזה · עס דא…
דאן לאנגע דארויסען · דאס הייסט נאך רעכט קאלט · אונ דאהער וו…
ער מלובש אין זיינע ווינטערדיקע בגדים וואס איך האב זייא שוין …
פריהער בעשריבען ·

נאך האט קיין מענש אזוי איין איינדרוק (ווירקונג) געמאכט אוי…
איינעם אנדערע מענשען אלס דיזער מאן האט געמאכט אויף מיך
איך האב מיך באלד אויף געחאפט פאר אים אונ בין געבליבען שטיין
ווי איין סאלדאט פאר זיין אפיציר אונ מיט מיר אלע מיינע דריי תלמידים
איך האב אים גיגעבין שלום אונ מיין האנד האט זיך פאר לאבין אין זיין
האנד ווי אמוין אין אגרויסען פוסטען קירבעס · דיזער חצוף אבער האט
נאך אמאל ניט געוואוסט מיך איין בליק צו טאן אויף מיר אונ האט באלד
ארויס געפלאצט מיט דער פראגע וואו איז עס עפעס אייער רבי · מיר
זיינען געבליבען שטיין אלע ווי פעך שטיינערט אונ האבען ניט געוואוסט
וואס צוא ענטפערין ער איז אפשר אויף אוויילע ארויס געגאנגען · האט
ער ווייטער גיפרעגט גוי רופט מען אים · דא האב איך מיך שוין געצוואונגען
צוא אנטווארטען אים · דער רבי בין איך אונ הייס איציק מיכל חנ…
ענטפער אייך · האב איך אים גיענטפערט מיט איינער דער שטיכט…
שטימע · אזוי ביזט דוא דאס דא רבי · האט ער געזאגט מיט אלאבענדי…
מינע · נוא וואס איז עס דיא מעשה מיט דיר וואס דוא ביזט אנטלאפ…
פון דיינעם רבין אונ קנעלסט דא · דא האב איך אים גיענטפערט …
קנקן חדש מלא ישן דאס הייסט עס טרעפט דאס מאנכע נייע בוטעלקע
איז פול מיט אלטע וויין · דאס מאכט ניט אויס האט ער זיך אפ גערופ…
מענען לערנען אונ צוא זיין אמלמד איז נאר צוויא זאכען · נון נאט ווי…
צוא וואס פאר אצאנק עס וואלט דא צוא ווישען אונז געקומען ווען …
וואלט

…אלט ניט ארויין גבראכט באלד אשטיק מארינאט מיט אבוטעלקע פארטער
…אס דאס האט אביסעל אים קילער געמאכט אונ האט גיגעבין נאר איין
…רער ווענדונג צו אונזערעם גישפרעך · דען דיזער ר' הלל אדר הילקע
…אט באלד אן געהייבן צו דער ציילן פון זיינע בעריעסקייט מיט וועלכע
…ער פירט אויס דיא שידוכים · אונ האט דער ביי ארום געזעט ארום אלע
…רעשע יחוסים · דיא האט ער געהייבען · אונ דיא האט ער גיפאסעלט
אונ האט געמאכט גרויסע אונטערשיידונגען צוא ווישען דעם וואלינער
יחוס אונ דעם פוילישן יחוס · צוא ווישען דעם רייסישען אונ ליטוועשין
יחוס · אונ אלץ מיט אזו אבהירות אונ מיט אזוי אלשון למודים · דאס
עס וואר ווערט צוא שרייבען אונ צו דרוקען · אונ איך בין גיזעסין ווי א
אשטומער אונ עס וויא מיר לעבין אים אונהיימליך ווי אין לאם (שעפס)
אין דעם נעגענווארט (ביי זיין) פון איינעם וואלף ·

דיזע שטיק מארינאט אונ דיא בוטעלקע פארטער האט אים אבער
בעשעפטיגט קיים איינע האלבע שטונדע · אונ ער האט באלד נאך דעם
…ך ווידער גיווענדעט צו מיר אום צו שמועסן מיך מהמתם ווייטער מיט
זיינער שפיצענע צונגע · צום גליק אבער האט זיך גיעפינט די מיר אונ
…סען האט איין גיטראגן אפאר צענדלינג בלינצעס פישע אונ קאבענדע
דיא איין זור אונ דיזעס האט מיך גירעטעט פון זיינעם מונד וויא דער
אויס געשפאנטער פערד פון פאזאד האט גירעטירט דעם פיר שבין
פאטאצקע אינ זיינע ברויט (כלה) פון די וועלף וואס זיינען איבר גיפאלין
איבער אים אונ איר אלס ער איז געפארען מיט איר פון זייער הויכציים
וואס וואר אין בעהמען · דען ווערהענד (בשעה) די וועלף האבען צוריסן
אונ גיפרעסען דיזען פערד · האט ער מיט דיא איבעריגע דרייא פערד
אן גערייבט צוא אינצם דארף דייל · ביז ער האט דיא בלינצעס אויס
גיבלאזען אונ אויפגעריבן אין אגנצן שוין פארטיג גיוואלען דער מיטאג
אונ מען האט אים שוין גיבעטען צום טיש ·

דארט בייא דעם טיש ווארען חוץ דיא איינענע געזינט אונ דיא
מאדאם זעלבסט נאך אפאר אורחים · נון וואר דארט געשפראכען דיא
…די דער

דער שטייגער איז פון דיא גרויסע גבירים אונ פון זייערע שידוכים דע
פון וואס דען קען געשפאבען ווערין אין אזוי אניזעלע שאדט וואס דע
הלל שטורגוס איז דארט דער הויפט נאכט · נון פאר שטייט זיך דא
מען איז ארויף געקומען אין ביידין אויף מיין תלמיד אויך · אונ די סוט
האט ניפרעגט דעם שטורגוס וויא גיפעלט אייך מיין בחורעל · איי
בחורעל" האט זיך דיזער סמור אפ גערופען · ווערט ביא אייך בלייב
זיצען ביז משיח וועט קימען · וואריום דען · האט אים די סוטר ניפרעג
וויל איר האט זאלט איר מיר מוחל זיין איין ווארט אמלמד · איזנגע
שקאציק אין אבארד אונ אי אמויל · ער מעג אפשר קענען אביסע
שאלעמויזען אבער וויא קומט ער צו זיין אמלמד אין אזוי אהוין · אונ
בפרט נאך פאר אבחור וואס שטייט אין שידוכים · פאר אייך וואלט
געפאסט אמאל וואלקאנקער · אברהם בעליצער · מענשין וואס האב
אטם אין דער וועלט · זייערע תלמידים ווארען ביא מיר אימער דיא
בעסטע סחורה · איך האב כמה מאל זייערע גאנצע חדרים אויף צוי
קלאפ פאר חתנים גימאכט · דען עס איז שוין אזו דאס די בחורה פו
אנרויסען קיעסער האט נאר איין אנדער מלי · נון וועה איך טאקע דאס
איך בין אתכמה" האט זיך דיא סוטער אפגירופן, איך שרייא שוין מיט
מין מאן זאל גיזונד זיין מעהר אלס איאר אונ ער הערט מיך ניט · עס
איז עפעס אכשוף מיט דעם אידין האט זיך אין דעם זוועק איגנעלאפעט
אונ וויל אים ניט אוועק לאזען וואס איז ער קען פשוטם לאך זאגין
איך ווייס אבער דאס ער פירט איבער אונזערע קינדער · אונ
מאכט נאך אבייז לעבין צווישען מיין פאר פאלג · דען ער האט איי
גירעט דיא באלעבעסלאך דאס זיי זאלין דינגען אשטורעגם אונ זאלין
זיך לערנען דיא גייסטע זאכין אונ פערברייגען דעי נאך מיט זייא
גאנצענע נעכט איבער דיא קאנצקעס .

איי! · האט זיך דער שטורגוס אפגירופין" פאר אזעלכע
זאכין וואלט איך אים אשעה ניט גיהאלטין אין שטוב · דאס איז שוין
(מעשה שטר) · איר זאלט אים שוין געבין אפאסיר צעטיל · באהים

נאם : מען זאל עס גיוואויווערין אין דער וועלט וועט שוין מיט אייך
גוט וועלין טאן אפחות שבפחותים" איר זייט גירעכט" האט זיא זיך
אפ גירופין : מארגן זעץ איך אריין אין חדר איינעם אנדערין · איך
וויל נעמען דעם זאמעל צידעם : איין אסאבע אאיר. אונ אפיינע בריה
ער האט אמאל גיקנעלט ביא ר' האצקעלע וועלדעס · אונ אלע זיינע
אינגלאך וואס ווארין זיינע תלמידים האבין גיהאט אגוטין מזל צו
שידוכים" איר וועט טאן וויא אחכמה" האט זיך דער שטורגוס אפ
גירופין "אינ טוט עס באציימין בעפאר אייער מאן וועט קומען · אונ
בפרט איך ריכט מיך דיא מעג אויף דעם ר' מאטעל שטייקערס
פאהערער דאס ער זאל קימען הערין אייער בחור :

לערער (צום אונגליק) וואר עס אמת דאס איך האב דיא
קינדער (דיא אידיטש) צו גירעט דאס זייא זאלין דינגען אשטורענט
אונ זאלין זיך לערנען רושים : אונ דער נאך ביא נאכט פלעג איך
מיט זייא צו לערנען ביא זאכען איך האב גימיינט דאס דאס וועט
בלייבין אסוד : דיא דינסטען האבין עס אבער אויס גיפלודערט · דער
נאך אלס זייא פלעגין דאריבער צו פארברייגען דיא גאנצענע נעכט
האבין עס דיא ווייבלאך אויך אויס גיזאגט · אונ דאס וואר דאן דארטין
אונ פילייכט נאך יעצט אנרויסע זינד · נור איך וויל ניט מאריך זיין
אויף מארגין אז איך האב אן גיהייבין דרויף צו גיין דורך דער קיך אום
אריין צו גיין אין חדר : האבין אן גיהייבין דיא דינסטין צו לאכין אונ
צו סורין זיך · נון וויא דער אלטער שפריכווארט זאגט "גא זלאדי
מאפקע האריט" אונ וואר דא אויך מיט מיר : איך האב זיך באלד
גישפירט דאס לאכין אונ סורין איז געווים וועגין מיר · אונ האב
מיך אפגישטעלט צו הערין דעם אויבין וואס וואר לעבין דער טיר פון
חדר אום צו הערין זייער גישפרעך "אביייער גילעכטער אויף אייך ! "
האב איך דער הערט וויא איינע פון זייא האט זיך אפ גירופין צו דיא
אנדערע "ער איז דאך אביזטעלע פון וואגען וועט אזעלכער פסח
מאכין : איך קען צים איצט ניט קוקן גלייך אין צורה : ווייל איך האב

אויך אים גרויס רחמנות · ער איז דאך באמת אמייערער יונגער מאן
אנטמער מענטש · אגרויסער בעל דרך ארץ · איך וועל נימ ב״ימ [illegible]
זיין גאנגיל אויף דעם ציוסקערס קאפ וואס האט דא גיקנעלט פריה[illegible]
פאר אים · איך גידיינק דאס באיי יעדער כאל וואס ער פלעגט דור[illegible]
צו גיין דורך דיא קיך פאר ביא גנזי פלעגט ער אן ארישעות נימ אויס[illegible]
גיין דיא פלעגט ער אצופ טאן · דיא אקניפ טאן · איינע אנדערע אק צ[illegible]
מאך היינט פלעגט זור האפין ממש פון דיא הענט דאס אטמקיל פ[illegible]
דאס אלאקסן דאס אשנאפס · עס איז נימ גיוועזן אוועק · צוא לייג[illegible]
אונ אוועק צו שמעלן איבער אים · אינ פלעגט נאך אפט העצעם מאב[illegible]
אויף אונז פאר דער באלעבאסטע · אונ דער איז זיך אנגאנג עס לע[illegible]
מענטש · ער קומט זיך מיט זיין נימ מאר׳גן · אונ נ״ימ זיך אוונק בי[illegible]
זיין נימ נאכט · אינ פלעגט נימ וועלין אן געסין פון אונזער דא[illegible]
אגלעגלע קאיע וען ער פלעגט צו קומען אפילו אמאי פראר׳ענער

נון דיזער געשפרעך האט זיך שוין קלאר גיבאכט ו או איך האל[illegible]
אין דר וועלט מיט מיינער שטעלע אינ פון אריין אן הויר מיט אגרויס[illegible]
זוהער׳ זוילן וויא אייגער וואס דארף אריין גיין זיך מיבלזיך א[illegible]
אפראליזוקט · אונ אלס איך בין נגר קאם אייקאינ האב דער זעה[illegible]
דאס אויף מיין ארט וויצט דיזער אפיל ציידעם · דאס זיך ארו[illegible]
גיהאפט צו מיר איינער פון דיא באלעבאכלאה · אונ האט צו מי[illegible]
גיזאגט רבי האט קיין פאראיביל העטע גיזען דער שווער אין דע[illegible]
היים וואלט עס פארגיוויס דער צו נימ גיקומען · דאס האט איך[illegible]
גימאכט ביא דער שווינער דער מעגמשענפרעסטר דער עטירים[illegible]
דאס מען זאל נעמען אן שטאט איך דיזע אים גימאגערדעל דעה[illegible]
יאסיל ציידעס נאט איך פאר דעם הוריש · אונ [illegible]
לשלום · איך האב מיט איך גרויס מימליידונג · דאס זאל איך [illegible]
שיקן וואס בעסערס · איך האב צו גינימען ביא אים דאס געלט אי[illegible]
האב זיך צו נאסין אין ווינען · האב אם אר גיקומט אונ בין ארו[illegible]
פוי׳וארטן מיט איין פאקלעפטעס האייץ האם איך האב נימ גיוואוסט

וואו צו גיין · דען עס וואר מיר פינצטער דיא וועלט דאס איך האב
דיא לעצטע מיר פון קיך שטוב נימ גיטראפן · דאס איין דינכט מאד
האט זיך גימאכט אהאפ פירין ·
[illegible]נך וואר ביא מיר אגרויס פראגע וואו הין זאל איך גיין · אהיים
וואר מיר אונמעגליך · דען מיין פרויא וואלט דיא ביזע בשורה ביידאי
נימ איבער גילעבט · אדער לפחות זיא וואלט מפיל גיוועזן האצבי זיא
וואר נימ מעוברת · צום שווער אונ שוועגער וואר מיר אויך אונמעגליך
דען זייא וואלטן זיך פאר גיוויס אמעשה אן טאן · דען לבד דעם שאדין
וואס איך האב פארלאדין אזו אגילדענע אונ האנעראווע שטעלע · אונ
נאך גלאט נימ שיין · אפ צו זאגין דרייא וואכן פאר דעם זמן · דיא
וועלט וועט דאך זאגין פאר גיוויס דאס מען האט מיך דארטן דער האפט
דער ווייסט ביא וואס · נון איז ביא מיר גיבליבן דאס איך זאל
דיא גאנצע דרייא וואכין עס פאר קוועצין אויף דעם הארצין · איך וועל
גאנצענע טעג אום גיין שלינג אונ שלאנג אומטערין שטאט · אונ וועל
קומען אהיים נאך אין גוואונאל בע ציים וואס איך קום אלע מאל · אונ
דער נאך ערבט וועל איך עס אום זאגין · אונ וועל עס פארזיסין מיט
איינעם לימין · דאס אויך דעם נייעם זמן וועלין זייא אוועק נעמין דעם
בתורה לערנען אנדערס וואו · אונ דיא איידימס וועלין שוין גאר נימ לערנען ·
אונ האב מיך אזו אימגעשלינגעם שיינע עטליכע טעג ביז מיין שווער
אונ שוועגער זיינען גיוואר גיוואבין פון דיזע נעשיכטע · אן מיך אינ
אוים נעפונען דער ביא מים טויזנדע לגין וועלכע זייא האבין גיגלייבט
ווייל איך האב זייא עס פאר שווייגין · אונ אן איך אבטאג או גם האבין
זייא שוין מיך ערווארט ביא מיר אין בעה היים צו מיטאג ציים אז איך
בין גיקומען עסן פארעסעס טליך · ווא איך וואלט נאך גיוועזן אויף מיין
שטעלע · אונ ווא איך האב נור אריין גישטעקט דיא פיס צן שטוב
זייא זיינען דייא ארויף גיפאלין אויף מיר מים גרוים צארין אונ האבין מיך
גימאכט זוא דיא בלאטע · פרייער האבין זייא מיך גלאט געזידעלט
אונ לעצט דאס דער קאפ האט זיך נימ גיזעהן דער נאך האבין זייא מיר

אים גירעכנט אזעלכע עונות אונ חטאים וואס וואר מיר קיין מאל א
מיך גידאנקן ארויף · זייא האבן מיך גירעקט אינ מיינע פרויא האט
גיוויינט · דיזער דערקרעם האט גיווערט מער אלס איינע שטונדע
אונ דער נאך או זייא האבן שוין זייער צארין אפגעקילט · אונ זיינען
גיבליבן שטיל האב איך מיך אן גיהייבן צו פאר ענטפערן פאר זייא
דאס איך בין אין דער פארלירונג פון מיינער שטעלע גאר ניט שולדיג
אונ דאס מען האט מיר אפ גיזאגט פון דארטן גור צו ליב דעם וואס א
האב נאך קיין בארד · אונ עס פאסט און ניט צוא זיין א מלמד פאר
ערוואקסענעם בחור וואס שטייט אין שידוכים וויא מיין תלמיד אי
אונ דאס אויך האט עס אויך גיהעצעט דער שרבן הלקע שטורגום ·
אונ ואל זיין שוין ווא דוא זאגסט · האט זיך דיא שווינער
גירופן ווייטער מיט פייער · ווער איז אין דעם אחייב גאר דוא אליין
ווען דוא וואלסט אונז גיפאלגט וואלסטו שוין גיקענט האבן א באר
לייטין גליך · גידיינקסט דוא וויא פיל מאל איך האב איציגקע ומ
דירנישיין איציגקע צעפע איר ניט לאז זיך איר הארצווען · אונ ד
פלעגסט זיך צו שטעלן אלע אין דער פריא לעבן שפיגל אונ צופ
איך האר נאך דעם אנדערן פון דער בערדעלע · נון האסט דוא דיר
בייא אונ שלעפ זיך מיט ווייב אונ קינדער איבער דיא היזער · אונ דא
ווערסטו ריך · בייא יעדער מיר אפ שטעלן ווייל אין אשטייב ווע
דיר קיינער ניט אריין לאזן · ניסט קשה אוועלט ווייס פון אלץ · מע
ווייס ברוך ה' דאס דוא לייענסט דיא גוישקע ביכעלאך · אויך · א
קוקסט וואו מען דארף ניט :

קורץ דער פון מען האט מיר דארטן פאר גילייענט ביידע תוכחות
אונ סגלת אבה · אונ דאס האט מיך אזו פיל צו בראכן דאס איך בי
נאך דעם גיוועזן דרייא מעג אקראנקער אונ האב מיר געוואונצן דעם
טויט · דאך דער מו"ש האט אין זיך דיא גאמור צו זיין בעסער איין
אונגעבעטענער גאסט אלס איין גיבעטענער · אונ ווישענדיק דאס ער
ווענט מיר ניט פאר זאגן האט ער מיר גילאזט לעבן ווייטער או

גרעסערע

גרעסערע צרות · דען צו וואס איך האב מיר נאר גינומען צו עוסקים אין
האט דאס אלץ ניט גינאנגען · לא די וואס איך האב ניט פארדינט · איך האב
נאך דער צו צו גילייגט · אינ האב נאך דער בייא זייער גיהארעוועט :
זיינען וועל איך דא דיר מיינע לעבען צווייא אדער דרייא שפיקולאצעס
פיינע פארשטעלן וועלכע עס וועלן דיר שוין זיין צום בייא שפיל פאר
דיא איבעריגע · אונ וועסט שוין גום וויסן דורך וועלכע קלאסין איין
אהערשער יונגער מאן גייט דורך אין זיינעם לעבן ביז ער שטארבט איין
אלטער ארעם מאן באם ער האט זיך ניט צו וואס רעכענט ווא איך
האב עס לסוף גיטאן ·

נאנצע דרייא מעג האב איך גום גיחלאייעט אין דער היים פון
דעם הייסן אויפנום וואס איך האב גיהאט פון מיין שווער אונ שווינער ·
אונ בין אויף דעם פערטן טאג ארויס גיקראכן פון שטוב אונ האב מיר
שליינייעט איבער דיא גאסין וויא איינע איבער גיפאלענע בהמה נאך
אשוחין וויגט ער · אונ ווייא עס וואר איך דעם הארצען איז וואר אויך
רויסין · דען עס וואר שוין סוף אדר · נון וואר דאן דיא גיוועהנליכע
דראקע צו ווישן דעם ווינטער אונ זומער · באלד רעגין : באלד שנייא
עס וואר ניט דורך צו גיין אנאם איבער דיא וואסערן אינ שמוקער איז
אינ מיינע שוכוואנג וואר אויך ניט געשאפן פאר אזעלכע וועטערין
דען עס האט זיך אין זייא קיין מאפין וואסער גיקענט איין האלטן ; אונ
וויא דער וועטער האט זיך געשימט דרויסן אזו האבן זיך געשיטשט
פלאנקן אין מיינעם קאפ צו ווערין אמוכר ספרים · צי אן נעמען אשפיין
קרעמיל · אדער גאר מ פלעמענם זיך צו בעשעפטיגן · פון סחורה
וואר שוין נאר בייא מיר קיין רייד · דען וואו נעמט מען איז גיך אבארד ·
אונ מיט קליינע האב איך ראך דיא פייער גיזאט ניט גיקענט קנעלן
ווייל איך האב ניט גיקענט נום לבדי · אונ דקדוק · אוגייקם וואר אלס איך
בין אזו גיגאנגען פאר טפט צן גירנקן · הער איך וויא איינער חפט
מיר מיט מיין נאמען · „אצעלע איצעלע ! · איך קער מיך אום הלעבין
דעם קאפיטאנס פאקטער רופט עס מיר · „וואס נוטס · ועסט איר זאגן
האב איך אים גיפרעגט · וואס פאר שטייסטו ניט · האט ער מיר

גיענטפערט. איך דארף דיר ניט אויף גאנץ מהסתם: אך דארף דיר אי
איינעם פאוואלגעם אפ׳ט: צוא דיינעם אומגליק האט דיך דן
צעסנע דער זעהן דורך דעם פענסטער: אונ האט גיהייסן ארין שלעפ
דיך אין צאמט גירעט גיטאן: אונ בין אזו ארום דעם עסק פאר פא
גיוואורין פון צעהן דעם זייגער אין דער פריא ביז פינף פאר נאכט. א
האב נאך געטרייט שווערין: אונ בין גיבליבן אין פאר האלעשטר מ
אונ האב קאם דער לעבן דיא מינוט זיך ארוים צו האפן אונ גיין אהיים
האט מען מיך אין מיטען וועג אבער גענומען צו אמנען: עס איז דארט
גיזעסין שבעה ניט פאר אונז גיראבט מיינער אפעקאנטער: אונ הא
גימוזט ארין גיין: אונ האב שוין צו גלייך געמוזט דארטן אבער הנ
ביז איבער מעריב:

דער וויילע בין מנחה למעריב האט מיך דער אבל דער ציל
דאס ער וויל פון דאנען ארויס פארין אין איינער אנדערן שטאט: א
היל אזו פאר קויפין דיא מעביל זיינע: אונ פרעגט מיך דאס איך זאל אי
געבין אכותה דארויף: אונ פאר זיכערט מיר דאס איך וועל א דעם זייע
גוט פארדינען: צום אונגליק האב איך גיוואוסט ווער עס דארף האב
הייראטן: אונ האב זיך א גיכאפט א דעם ווארט א אהיים שטיין. א
בין גיקומען אהיים זייער פריילאך אונ האב עס אויף דער שטע
דער ציילט מיין ווייב דאמיט זיא זאל שוין ניט אן פאנגען אויף מיר מ
אוארעם אונ פרעגין אויף דעם קוויטל וואו האב איך מיר אומגעדריי
דעם גאנצען טאג: אונ האב אזו אין גישטילט דעם גלות פון אח
בחיוצארין דרויס באל זייער גליקליך:

דיא טעג האב איך מיך גיררייט ארום דעם עסק פון דיא מעבי
בין איך האב אום אום געפערט: אונ האב געמוזט דער ווילע אל
אפארישם אפ היטן דארטין דעם מנין צו מנחה אונ צו מעריב זייע
פליים: אונ העלפען וואו האפען אנדערע מענטשען צום מנין בעטן וואו
ווען מען ניט צוליב דעם גראשן: אונ האב דער נאך געמוזט אויס
ארבייטען דאס דער קונה זאל לאזען נאך דער באצאהלונג דיא מעבי
אזו

אזו לאנג ביי דעם מוכר ביז ער וועט אפ פארען פון דאנען: דער ווייל
האט מען מיר ניט גיגעבין אלס קיינע מעקלעריא פון ביידע צדדים אונ
איך האב נאך אלץ געמוזט היטן דעם מנין פון דעם מוכר: אונ דאס
האט גיווערט גוטע דרייא וואכין ביז אפאר טעג פאר פסח: אונ האב
אזו דיזען געוויסין פאר דינגט ארייןגירעכינט מיינע פרויא אויף שמאלץ
אויף כוסות: אויף כלים: אונ וואר שוין ברוהיגט אוים גיפירט צו האבין
מיין פסח אן צער:

נון אפאר טעג פאר פסח האט מען שוין געדארפט אפ פירין דיא
מעביל צוא דעם קונה. אונ האב זיך אלוויא עוסק גיווען ארום דעם מיט
גרוים פלייס: איך האב אליין בעדונגען דריי פורען צו האלבע רוביל
האב געהאלפען אליין ארויף לייגען אויף דיא וועגען אונ וואר שטארק
מעהר אלס אין האלבען טאג אונ האב זיי גיהאלפען אויס שטעלין דארט
ביוא דעם קונה אין שטיב וואס וואר איין רייכער יונגער כאן אמלות:
אונ וואר זייער צו פרידען מיט דער קניה: אונ אלס איך האב ביי אים
גיבעטען געלט פאר די פירען האט ער מיר גיענטפערט: דאס דארף
דער מוכר בעצאלען: נון בין איך געגאנגען צו דעם מוכר וואס וואר איין
רוסישער שרייבער אין גוטער יאברניק העט ער גיענטפערט: דאס דארף
דער קונה בעצאלען אונ האבין זיך אלווי אום געשריבען דעם גאנצען
נאך האלבען טאג פון איינעם צוא דעם אנדערן ביז עס איז מיר אונטער
געהאקט געווארען די פיס: אונ די פורמאנעס האבין מיך געוואלט צוא
רייסען ווייא אין הערינג האבין מיר געוואלט שלעפין צום מאיר: קורץ
דער פון איך האב פון זייניט געקענט אפ קראצקען ביז איך האב זייא
בעצאלט פון מיינער אייגענע קעסטנע: אונ אזוי אויך האבין זייא דער
מוכר מיט דעם קונה בעהאנדעלט מיט דעם פארדינסט: יעדערער
פון זייא האט מיך אויך געוויזען צוא דעם אנדערען: אונ האב פון זייא
ביידען קיין גראשען בעקומען: אונ אין דער היים האט מיר מיינע פרויא
שיינע עטליכע מאל פאר געזונגען אויף דעם קעץ דעם ביזוואוינליבען
פזמון וואס הייבט זיך אן „א מיין פארצערינערין אונ לאזט זיך אוים „א
אונגע אלמנה זאל איך בלייבען״:
דער

דער ווײַלע וויא עס איז · עס איז געוואָרען פסח · אונ האָב איך
אײַן אבענטאָג אראָפּ געוואָרפען פון זיך דיא פינסטערע דאגות · איך וואַר
איבער יום טוב אײַן גוטער גוט יום טוב בײַמער · אײַן פּשעטיל זאַגער
פונקט וויא בייא דעם שוועער איך קעסט · דען איך האָב דאָך איבער
פסח געהאַט פון אַלעס פאַרטיגען · דער פאַר אבער אויף מאָרגען נאָך
יום טוב האט זיך מיר בעגעגענט דער זעלבינר טאָג וואס איך בין אַרויס
פון אים פון קעסט · עס האט זיך אין מיר ערוואַכט די זעלבינע דאגות
אונ קאָפּ דרייענעס וואס איך האָב דאַן געהאַט · אונ בין אַרויס ווי אײַן
הונגעריגער וואָלף און נאָך אום נאָך פאַר דינסטען צו שפּירען אונ וואס
מען זוכט געפינט מען · עס האט מיר בעגעגענט דאָ צו מײַנעם אונגליק
אײַן בעקאַנטער קצב וואס וואר ניסט קשיה אין מעסר · אונ ער האט
געהאט אבת יהודה פון איינער צוואַנציג וואס פלעגט צו שטיין מיט דער
שטעקער אין מאַסני ראד אינ. האט זיך מיט מיר. פון אײַנגאַ דער גירעט
וועגען אשידוך פאַר זײַן טאָכטער... הער צוא איצעלע · האט ער צו מיר
געזאָגט · העלפען פאַר דין. דוא אן מיר עטליכע גילדען · איך וויל דיר
בעגעגען צוא אשידוך פאַר מײַנע טאָכטער · דוכט מיר דוא קענסט
העשיל שײַנעדינצעס אינגעל · נון איז עס ריכטיג דאס ער איז אײַן עילוי
אונ זעען אווי בײַ אונ פיר מיר אוים פאַר מײַן טאָכטער אשידוך מיט אים
איך גיב פופציג רענדלאַך אונ אייביג קעסט · דען זיא איז דאָך בײַ מיר
איר איינע אונ וואס איך האָב איז דאָך אַלץ אירע · עס מישען זיך
געלט אין דעם שוין אַנדערע אבער ניכט איך וויל זיך פאַר לאָזען מער
יוסט ווי אויף דיר · ערשטענס בין איך אגוטער חתן פאַרהערער צווייטענס
וייס איך דאס דוא ביזט מיט דער שײַנעדינצעס אשטיקעל שייכות אונ
דו ביזט בײַ איר אתקיף וועט זיא דיר פאָלגען · אונ מער דאַרף איך ניט
ווען זיא איז די גאַנצע בעל דעה איבער דעם אינגעל : ניסט קשה דוא
וועסט בײַ מיר אביסעל מער פאַר דינען אַלס פון דיינע מעקלעריי. · · ·
איך צו קען איך דעם אינגעל · האָב איך מיך אָפּ גערופען ער איז
ווירקליך אוואוילער · ער זאָגט שוין אמהרש"א ווי אײַן מתבל אונ איז

ערסט

ערסט אַלט נור דרייצען יאָהר · נון נוט איצינקע · האט ער זיך צו מיר
אָפּ גערופען : מאַך זע קיין שיעות דען ערסט איז די בעסטע צייט דער
פאַסטעה איז איצט נים הייא · אונ מיט אהר וועסט דוא זייער ליכט אוים
מאַכען · אונ אזוי ריידענדיק איז ער מיט מיר אַרײַן געגאַנגען אין שיינק
אונ האט געהייסען געבען ביר אונ בײַגעלאַך מיט אייער · אונ האט מיר
דער ווײַלע פאַר לויבט זײַן טאָכטער וואס פאַר אַבעריע זי איז אין יאַטקע
נוא נוט האָב איך בייא מיר געטראַכט · אפשר איז מיר באַשערט צוא
זײַן אשדכן · אונ צוא לעבען פון שדכנות" · · ·
קורץ דער פון איך האָב מיר גערעדט אוים דעם שידוך איזאַך
דערויא · אונ האָב דעם חתן פאַר הערט אַמאָל איינס · אונ האָב שוין אויף
דעם סמך אָן געבאָרגט בײַ איינער טענדלערקע · דען עס האט זיך דער
שידוך אוים געפיהרט. נור שדכנות האָבען גענומען אַנדערע דאס הייסט
יענע וואס האָבען אָן געהייבען צו רײדען דיזען שידוך וואס זייא וואַרטען
טאָקע קרובים פון די ביידע צדדים · עס האט מיך נאָך געקאָסט אַרובּיל
פסח געלט דין הודות · אונ האָב אַראָשין ניט גינוסען · אונ האָב נאָך דער
צו געהאַט גרויסע רדיפות פון די העשלען דען ער האט דעם שידוך ניט
געוואָלט לײַדען · אונ האט געזאָגט דאס איך האָב דעם אינגעל זײַנעם
אוים געשאַרט פון זײַן ווייב · אונ איז מיר געבליבען דער פאַר אשונא גמור
אונ אַלס איך האָב פאַר געהאַלטען דעם קצב שטייך איר האט דאָך מיר
אַליין געשיקט אונ צו געזאָגט נאָר די עולם הבא באַט איך וועל איך זעם
אוס פירען · דוא ביזט דאָך אָבער זאַך אזוינער שקאַציק · האט ער
מיר גיענטפערט · אזוינער מאַנציג אן אבערדיל · וואס האבט דוא
אן געוואַרען געטרונקען ביר כמה מאָל נישנאַפּסט אונ עצערע גיגעסען שיק
דײַן ווייב וועל איך געבען פלייש אויף שבת אונ דאס זי זאָל געבען געלט ·
נון האָב איך שוין אײַן גיזעהן כשם ווי מען מוז נים צו שלמדות
אן אבאַרד · טוינ מען נאָך מעהר נים צו שדכנות אן אבאַרד · האָב איך
מיר געוואָלט אַלזוי געבען צוא מאַרסעריי · האָב איך אָבער באַלד אײַן
געזעהען · דאס דער צו מוז מען האָבען געוויס אבאַרד · אונ הער צוא

נאָך

מיט שאנד ווי איין אלטער בעל תשובה אן ווייגע יונגע זינד ׃
און אזוי זיינען זיך איבער געלאפען אזאר צעהן זינד איך האב אפ
געטראטען פון דעם ר׳ יעקב אשכנזי׃ און האב דער לעבט אין דעם משך
גרויסע שינויים ׃ ערשטענס דאס דיזער ר׳ יעקב איז געווארען אין דעם
משך א גרויסער עושר און די דריי קינדער וואס וואלטען דאן מיינע תלמידים
זיינען אן געקומען צוא מיין לאסקע דאס איך זאל זיי שטעלען געבין און
האב זיי צו מיינעם בעדויערען מער ניט ווייא פאר אשמאטריסציקעס ווי
געקאנט מאכען ׃ ווייל זייא האבען ניט געקענט שרייבען ׃ און
ניט רעכענען ׃ צווייטענס דאס מען האט זיך אום געקלייבעט פון אודעס
אויף מייץ און עס איז הנהג דעם בסה וכמה פרנסות או מער געגאנגען ׃
און בסה פרנסות אויף געקומען ׃ דריטענס מען האט אן געהייבען צוא
געבין קינדער אין דיא שקאלעס ׃ און דער א דעשער עולם האט זיך אן
געהייבען צו בילדען ׃ נור גענוג ניט דאס בין איך אויסען איך דער מאן
עס נור אים צוא קומען אויף מיך דאס איך בין געגאנגען דאן שוין גאנץ
קרימטליך געקליידעט ׃ אין לאנגע הויזען מיט א קורצן ראקעלע אטייערע
און א ן אטייערע וועסט און די בעהיל געפוצט ווגא אפגאנט די וואס
האבין מיר ניועקן פאר א׳א׳ צעהען וואלטען סיך שוין בשום אופן ניט
דער קענט ׃ און וואלטען געשטאנען פאר מיר בעז שלאפא ׃ און דיזע
נעשכטע האט מיר פאר שאפט איינע גוטע גילעגענהייט איינע אלטע
שולד צו בעצאהלען מיט פראצענט ווי איך וועל דא באלד דער ציילן ׃

אין איינעם געוויסען זומער טאג אלס איך בין מיר ניזאצען מיט
מיין פרינצעפאל ביי דעם כאטעוואר און האב ניט רעגקן טיי ניזייבערט
ציגארען און איינגע פאזיערענעס זיינען געשטאנען בייא דער טיר בעז
שלאפא מיט האפארטען ׃ האט דער בעדינטער אן גימעלדעט דעם
פרינצעפאל דאס איינער אין אלטליכער יודע בעט צו אים ער הייכם
ר׳ הלל שטורגום ׃ און ער האט אויף דער שטעלע געהייסען אריין
לאזען אים ׃ און ער איז אריין ׃

דער ליבער נאמען שטורנים אליין האט מיך שון געגעבן אשמאך

אין

נאך אגרויסע באראד ערשטענס ווייל סאדסערי איז פון איין צד גאר
אשידוכים מעשה ׃ ווייל קיין שידוך ווערט דאך ניט אן געלט געשלאסן
און צווייטענס איז די סאהסערי אויף אמך רבנות פארבונדן מיט אמנהה
גדולה אויף דעם שול הויף מיט אסנדיקה און דער צו דאך מען האבען
אבאראה ווי די איינ׳ ׃ און האב געוואלט א ווי אומגיין פוכט און פאם ביז
וואנען איך וועל שוין האבען ארעכטע באראד ׃ דער ווייל אבער האט
מען דאך געראפט לעבען ׃ בין איך מיר געווארען איין באבער לקדוש
ולהבדלה ׃ און האב געהאט דורך דעם איינע רעכטע גילעגענהייט צו
לעבען נא שצאט דרגאווא מעהר אלס דריי יאר אויף דעם רעכענונג פון
דעם ראזינקעס העגדלר ׃ וואס האט מיך געבארגט ראזינקעס אויף אפאר
הונדערט קערבלאך ׃ און אויף דעם רעכענונג פון מיינע ווייך טרינקער
וואס עס האט זי גענוג ווי געטאן דער בויך פאר מיה ׃
נון אלזוי קען א ך דיר מיינע לעזערען אויף ציילען נאך מעהרער
פרנסות אזעלכע וועלכע איך האב זיי געברויכט אין דעם משך פון איאר
פינף זעקס ׃ נור איך וויל דיר פאר שוינען מיט זייערע בעשרייבונג דען
זיי ווארען אלע פון דעם זעלבינען שלאג ׃ און וועל דאהער דיר מער
נעט דער ציילען ׃ דאס אין דיזעם משך האב איך דער לערענט זייער פיל
רוסיש ׃ מייץ ׃ און זייער פיל רעכענען ׃ און זייער שיין שרייבין און האב
אלוויי באלד ווי עס זיינען נור געווארען אדקופען אין דער מדינה בעקומען
אשטעל אין אונן אדקופ ׃ פאר איין קאסירער ׃ באלד דארויף בין איך
געווארען בוכהאלטער ׃ און אין אפאר יאר ארום גלאווגער דעוויזאר ׃
און האב שוין געהאט איין רעכט פאר מגען ׃ און האב שוין גילעבט ווי
איין מאן אויף דעם פלאץ ׃ דען איך בין געווארען דייער הקף ביי מיין
פרינצעפאל ׃ ער האט אן מיך קיין זאך ניט געטאן ׃ א ך האב געמאכט
די פאקטפקעס פון בראנפען ׃ איך האב צו גינוסען מענשען אויף שטעלן
און אפגיזאגט ׃ איך וואר ביי די טארגעס ׃ און בין גיווארען גמאכט בייז
נאצאלסטווא דען איך בין געווארען אגרוסער שרייבער און דער צוא
אגרויסער דירעקטר ׃ און פלעג זיך דער מאנען אן מיינע פאריגע פרנסות

מיט

אין הערצען · דען איך האב מיך דער מאנט אן די אלטע נעש כמע ווי
ער איז מיר דארט אין חדר ביי דעם ר' יעקב אשכנזי אן געקומען זייער
גראב · אונ דאס ער האט מיך פון דארטן ארויס גענומען · אונ האב
שוין אז דער שפעלע געדיינקט דאס איך זאל זיך מיט אים דא אפ
רעכענען אונ בעצאלען אים דיא אלטע שולד · דען על פי דרך הטבע
קומט ער דאך אהער מקבל טובה זיין · אדער צום ווייניגסטענס אשידוך
אויס פירען · אונ האב דאהער דער ווארט זיין אריין גיין מיט גרויס
אונגעדולד · אונ אלס ער איז אריין האב איך אים קוים דער קאנט · אונ
ווען דער בעדינטער וואלט ניט אן גימעלדעט זיין נאמען פריהער · אונ
דער פרינצעפאל וואלט נאך דער צוא ניט געזאגט · (ברוך הבא ר' הלל
שטורגים) וואלט איך ניט וויסען דאס ער איז עס · דען ערסטענס האט
ער זיך אין דיזעס משך פון צעהן יאר זייער פיל פאר אינדערט · דען ער
וואר כמעט נאר אן פאות אונ אן א זאררי צוויטענס וואר ער איצונד נאך
אנדערש מלובש · ער וואר שוין געקליידט מיטצעס ·

נון פאר שטייט זיך שוין ממלא · דאס ער האט מיך שוין געוויס
ניט דער קאנט · דען עס וואר אים אונמעגליך צוא פאלען דאס דער
מלמדל איציק מושיל חנה יענטס איידים · דער זוויק וואס האט ניקנעלט
ביי דעם ר' יעקב אשכנזי זאל ער איצונד זיין דער יונגער הער וואס זיצט
דא מיט דעם פרינצעפאל אונ טרינקט טיי מיט אים · אונ רעדט מיט אים
פון געשעפטע זאכען איז ניקליידעט ווי אין שררה אונ הייסט נאר איזאק
פינקעל שטיין · קוים האט ער זיך געזעצט · אונ מיין פרינצעפאל האט
אים גיפרעגט · וואס גוטס ווערט איר זאגען הער שטורגים · האב איך
מיך אפגערופען · „אזו איר זייט עס שטורגים אזוי" נוא איז מיר בשעת
צוא קענען דעם זן אויך · דען אייערען פאטער האב איך ווייער גוט
געקענט · אונ ווען מען וואלט מיר ניט געזאגט דאס איר זייט זיינער
אין וואלט איך אייך דער קאנט שוין פון אנבליק · דאס איר זייט
עס דען איר זייט אים אזו גליך ווי צוויי טראפענס וואסער · דאס
זעלביגע געזיכט · די זעלביגע שטימע נור יונגער אונ אפולע שופטילר"

ניין

„ניין מיין ליבער הער" האט ער זיך צו מיר אפגערופען „איר מוזט האבין
אמעות · דען איר זייט נאר ניט אזו אלט דאס איר זאלט קענען האבין מיין
פאטער ז"ל וואס איז שוין מער אז דרייסיג יאר טויט" „איי וואס ווערט איר
מיר זאגען ?" האב איך מיר אפגערופען צו אים" איך האב אים גיזעהן
נאך פאר איניגע צעהן ביי דעם ר' יעקב אשכנזי אלס ער וואר דארטין
אין חדר אים צו זעהן זיין בחור · ער האט אים דאן גירעדט אשידוך מיט
ר' מאטעל שאטיקער ער איז געוועזן אזאד אין אמאגע מיט אבייך · אונ
איז גיוועזן מלובש ווי א ערב · אשטערק ביז אין האלבין קאפ · אונ האט
מאקע געהאט ווייא אגרויסער למדן אונ זו א אגרויסער וועלט מאן · עס
וואר ווירקליך איין פארגעניגען צו קוקען אויף אים" „ווען איזו האט ער
זיך אפ גערופען צו מיר" ווייס איך שוין אויף קלאר דאס איר האט אמעות ·
דאס בין איך אליין געוועזן · איר האט רעכט · איך האב מאקע איז דאן
אויס גיזעהן · איך געדיינק דאס איך בין גענאנגען דאמאלס אין אמעירין
פיקסען פוטער אונ אין אהאלבע לבנה היטעל קיין גומען זאלין דיא
גנאצעס נים האבין וואס זיי האבין געבעטן דאס מען זאל זיך אן טאן
יצעס · זיי האבין אראפ גענומען פון אונז דעם הדרת פנים · האבין
אונז געמאכט פאר פאצען" „ניין מיין ליבער הער שטורגים" האב איך
מיך אפ גערופען צו אים איר ווערט עס מיך ניט איין רעדין · אזוי ווען
איר וואלט עס ווירקליך גיוועזן דער זעלביגער וואס איך האב דאן דארט
גיזעהן וואלט איך דאך אויך דער שטעלע דער קענט · קוקט ניט וואס איך
עה אויס ווי אמייץ · איך האב אבער איין אויג פון א תלמיד חכם ·
איך דער קען אסקנטשין אין פייער · איך האב דער קענט זעלבסט מיינעם
אייבין אגעטויפטען וואס האט מיט מיר גילערינט נאך דרייא יאר פאר
דר התגנה · אונ האט דאן געשפילט דיא ראלע נאר פון אפרוש" נוא
ויא וואלט איך אייך שוין ניט דער קאנט · וואס גלייכט איר קאן דא
זאל · יענער האט אויס גיזעהן ווירקליך ווייא ערב אונ איר האט קיין פר
איבעל ווען אויס עפעס ווייא אין ארעמער שנאררער" . איך האלט שוין
זייט האט זיך דער שטורגים אפ גערופען . מען וויל מיך איין שטעסין

דאס

דאס איך בין ניט איך. אונ דאס איך בין גאר שוין אשנארער: זיין ליבער הער איך בין הלל שטורגוס דער לאנד שרבן וואס האט אשם אין דער וועלט. אונ בין נאך עס דער זעלביגער נור איר ארט אייך אין מיר. עס קען זיין דאס איר האט מיר דאן געזעהן נור אויף אווייל׳ע אונ זעלבסט איינע פרינציפאל וועט אייך אליין מעיד זיין דאס איך בין דער זעלביגר נואלאז שוין זיין ווייא איר זאגט דאס איר זייט דער זעלביגער. האב איך צו אים ניזאגט. וואבום זעט איר אוים אינגער אים דאמאלס? ווייל איך האב גיהאט דם אומגליק צו זיין מיט אפ נרטעל יאר צו דיק אין וואר שוי האט מען דארטן מיר געהאפט אונ מען האט מיר ארום געראזירט דעם באַרד אונ אונטער גיהאקט דיא פאות. דאס איך האב געמוזט גאנצע צווייא חדשים זיין ארום געבונדען: אונ האב זיך בייא אלעם דעם געשעמט ארויס צו גיין אין אין אנטליבע הויז. אונ האב דורך דעם קיין געמאשען אויך ניט פארדינט דאהער גייא איך איצטער אזוי ארעם געקליידעט. אינ זעה אוים דורך דעם אסך אינגער אלס פריער. דאס איך קען אויך זיך זאגן גראדע דעם הפך פון דעם סדר העולם. דאס מען ווערט פון צרות אלט. דען איך בין פון צרות יונג געווארין.

אונ האט אזוי דער ציילט מיר דיא גאנצע געשיכטע דער פון מיט טרערן דאס זעלבסט מיך האט עס זייער גערירט. אונ האב אים באלד דארויף דער ציילט איינע קליינע געשיכטע וואס אים האט עס געשטאבן אין צעהנטען דים. אונ אלע איבעריגע וואס ווארען דא ביי האבן זייער שטארק גילאכט:

עס איז אמאל ארין געקומען איינגער בעל דרשן האב איך אן געהייבן צו אין געווייסען ארקופשציק בעטען אדרבה: דער ארקופשציק האט אים אבער ניט אנראפען געגעבן: אונ האט זיך ארין געלאזין מיט אים אין אוויטען דיספוט ווארום ער גייט בעטלען אונ זוכט ניט בעסער אין שפאסאב. צו פארדינען. איך העטע עס געוויס געמאכט" האט ער אים געענטפערט. נאר איך טויג. צו קיין זאך ניט: צו האקן האלץ האב איך קיין כח: צו גנבענען קען איך ניט דיא הייגשטע זאבן דיא עברי מיט דיא

דקדוק

דקדוק" „נון שטעלט אייך דינען בייא מיר אין אדקופ׳" האט אים דער ארקופשציק געענטפערט איך וואלט עס גערין גיטאן „האט ער אים ווידר גיענטפערט צום אינגליק אבער קען איך ניט שרייבן אונ קען ניט ריידין רוסיש" „איך דארף ניט איער שרייבן אונ ניט איערע רוסיש" האט זיך אפ גערופן דער אדקופטציק איך וועל אייך מער ניט ווייא געברויכן ווייא צו שליחות איך וועל אייך געבין צוועלף רובל אחודש" „גאנץ רעכט" האט ער געענטפערט אונ האט זיך אפגישטעלט בייא אים דינען אין אבטאג ארום האט דער אדקופטציק שוין ניט געוואלט ליידין וואס ער גייט אין שיך אונ זאקן: אונ האט געמוזט אזוי אן טאן שטיוועל נאפוצטע: אין אחודש ארום האט ער שוין געמוזט אן טאן אקאפאטע מיט אנגעהאקטע סטאן אן אנארטעל: אין איינע וואכען ארום איז דעם אדקופטציק ניט געפעלן געווארין זיינע לאנגע פאות אונ ער האט זייא געמוזט אונטער האקען: אונ אזוי ענגע פון צווייא חדשים האט אן געהייבן דר אדקופטציק צו טען מיט אים וואס ער טראגט אזא ווילדערטען באַרד" אונ האט געהאט מיט אים אזוי צייט צו טאן ביז ער האט איר זייער גום ארום געשפרונגען: דען וואס טוט ניט דער מענש פון פרנסה וועגען: אונ ערסט דא אלס ער האט שוין ווירקליך אוים געזעהן ווי א אין עכטער שיינעק׳ דאן האט ער אים אפ געזאגט פון דער סלוזבע: נון איז אים ווירקליך אוים געקומען צו שפרינגען פון בריק אין וואסר: דען ווייא קען מען בעטי אדרבה א באַרד אן פאות אונ מלבוש רעכטיג זייא אזויין דען דאבאלם איז מען נאך געגאנגען אדעשע קליידער: אונ האט זיך אלזו אוים נויט אפ געטייפט: נון איז מיר אוואונדרער דאס איר טוט עס ניט דען באמת וואס טויג אלאנג שרבן א באַרד אונ אן פאות. איך גידענק דאס איך האב אויך צו ליב אבארד זייער פיל געליטען: אונ גראדע דורך אייער פאטער: אונ וואלט עס טייכט איך גיטאן ווען איך וואלט ניט געהאט ווייב אונ קינדר: דען וואס טוט מען ניט אוים נויט: דען עס זהאט מיר דאן זייער שלעכט איך האב דורך דעם מיין שמעלע פר לארין: דיינע רייד איז דעם שטייגוס ארין זייער טיף אין הערץ ער איז

געווארין

געוואָרין רויט און טייט. ער האט מיר ניט געקענט קוקן גלייך אין צורה. דר ביא האבין זיך אלע פון אנדער גילאכט און האבין גיפאצט בראוואָ און דאך האט ער ניט גיוואָגט ביא זיך צו דיינקען דאס איך בין דאס דר דאמאלדיגר מלמד דר ווינ איצט מושל חנה יענטעס וועלכען ער האט פון דער שטעלע ארויס גימאכט. קורץ דר פון ער איז געבליבין אין אזוי איין פערלעגענהייט. דאס מיין פרינצעפאל זעלבסט האט אים געמוזט דער פון ארויס הייבען מיט דעם וואס ער האט אן געהייבין צו ריידין מיט אים וועגן זיין קומען אהער. דאס הייסט וואס ברענגט צו אים. איך האב צו אייך מיין הער האט ער אים געענטפערט צוויי ענינים צו ריידין ערשטענס וועגן א שידוך פר אייער טאכטער; צווייטענס וויל איך אויס בעטען אשתדלות פר מיינעם אאיידים ביא אייך. „וואס עס איז נוגע דעם שידוך" האט אים מיין פרינצעפאל געענטפערט. זאלט איר מוחל זיין צו קומען ביא נאכט צו מיר אהיים. דען אין איינעם ארקופ איז ניט דער ארט דער פון; און וואס עס איז נוגע צו איינער שטעלע זאלט איר ריידין מיט ריזעם העררן ווייזענדיק אויף מיר". דען דאס איז זיין יאך ער געבט צו פערמעשען אין לאזט אוועק און איך מיש מיך נאר ניט אין דעם:

נון פאר שטייט זיך פון זעלבסט ווי א עס איז געוואָרן צו מוט דעם ארעמען מענשן דאס ער דארף זיך ווענדען מיט א בקשה צו איינעם וואס האט דא איצט איז געענקט און געדריקט פון אים ער איז געבליבין זיצין ווי א אבגעהאקטער. נוא געננג האב איך מיר דר ביא גיטראכט איך האב מיר שוין גענוג נוקם געווען אן אים. נון מוז איך אים ווייזין דאס איך בין א מענש מיט א איידעלע געפיל און האב איך נאך אריכות פון יראת שמים. „הערט הער שמואלטיס." האב איך מיך צו אים אפגערופין „זייט זא אזוי גוט דיז איך וועל דא אראפ גיין מיינע פאפירען אונ דאן וועל איך ריידין מיט אייך. און אייער ווארטען וועט איך זיין אן געלייגט". „אבער איך" האט ער זיך אפגערופן און האט געוואלט מיט דר גרעסטן איינגערולד צו ווישען זיך און האפענונג אפאר שטענדין און וועלכע ער האט גיהאט איינע נוט צו געלעגענהייט צו זעהן מיינע גרויסע

געשיקליכקיים

געשיקליכקייט אין געשעפט זאכען. און ווידער די גרויסע פאצטענטע וואס איך האב דאן גיהאט פון פערשיידענע גרויסע מענטשן וואס האבין געדארגט צו מיר אין דיזע פאר שטונדין:

און אז איך בין שוין געבליבין אליין בין איך צו אים צו געגאנגען און האב אים גיהערט זיין פאר לאנגען דאס הייסט דאס איך זאל א ריין נעמן זיין איידים צו זיך אין שלוחה. „וואס ער איז א ז איין יונגער מאן וואס קען ניט שרייבן ניט לעזין, ניט ריידין רוסיש. איין יונגער מאן וואס האט זיינע קעסט יארין אויך אזוי פאר בראכט אן גוט יום טוב ביטן אן מלמד געבן ווי א איך „נוא זאגט זע מיר הער שמואלטיס" האב איך צו אים געזאגט ווי וואלט איר מאן למשל אז איר וואלט דארפין א מלמד פר אייערע קינדער וואס קענען ניט לערנען וואלט איר אים גענומען פר זייא דאכט זיך פאר געווים ניט. פשיטא דאס על פי יושר דארף איך ניט אן נעמן צו מיר אין שלוחה אייער איידים וואס טויג נור צום העלישען פייער און דאך ווערדע איך אים פארט אן נעמען דען איך בין איך אוהב בעל חוב און מוז איך דיזע ארט זן שולד בעצאלען מיט דאנק. איר זאלט וויסן דאס איך האב איך צו דאנקען דאס איך בין ארויס פון מלמדות. איך בין עס אייער זוין. דער מלמד א צעלע מושעל חנה יענטעס וואס האט געקנעלט ביא דעם ר' יעקב אשכנזי וואס איר האט מיר פון דארטען ארויס גימאכט נאר איטיפעט גוד פאר דעם וואס איך האב קיין האדר ניט גהאט. נון האט איר עס איך ניט. און בין יעצט איבער מאן און לעב אין גרויס עהרען. דר גרויסער גאט וואס פירט זיין וועלט רעכענונג זייער ריכטיג האט מסבב געווען דאס א ך זאל זיך מיט אייך אויס קוואטירין אין צעקן יאר ארום. איך נעם צו אייער איידים. ער וועט ווערין אונטער מיינע הענד א מענטש און וועט האבין ברויט. און ווייטער זייט וויסין ווי א מען דארף שיינען יעדען מענטשען. בפרט נאך וואו עס איז נוגע צו זיין פרנסה:

נון מיינע טייערע לעזערין! איך האב קיינע ווערטער דיר אויס צו שרייבין ווי א עס וואר אים צו מוט. אים ער האט דיזע ווערטער פון מיר

גיהערט

געהערט · איך קען דיר מער ניט וויא צו זאגען זייער קורץ דאס ער איז געבליבען אזו שטיין פר מיר וויא יעקבס קינדר פאר זייער ברודער יוסף אז ער האט זיך צו זייא געלאזט דער קענן · ער האט ניט א ווארט געקענט ריידען דען ער איז דער שראקען געווארען פאר מיר און האט אן געהויבען זיך איבער צו בעטין : און איך האב געהייסען אריין טראגען באלד גוטע שנאפס דער ביא אשטיק כארעזאט · אב טעלקע פארטער און דער צו הייסע בלינצעס · דאס הייסט איך האב אים איך גיב מען מיט דעם געלבינין כבוד וויא מען באט אים איך גינומען דא אין חדר · און ער איז גים גיוועז קראנקעם צו פר שטיין און האב אלזו דא מקיים גיוועז דעם פסוק פון שלמה המלך (אם רעב שונאך האכילהו לחם ואם צמא השקהו מים כי גחלים אתה חותה על ראשו) דאס הייסט ווען דיין פיינד איז הונגעריג גיב אים עסין און ווען ער איז דור שטיג גיב אים טרינקען דען דער מיט שארפסטו קוילען הייסע אוף דיין קאפ · און יצט איז ביא דעם מיט האב איך אים דער ציילט וואס עס האט זיך אפ גיטאן מיט מיר פון יענער צייט אן · און וויא אזוי איך בין געקומען צו דיזער שטעלע · און דיא מענשען וואס זיינען אבער אין מאלענטע · כוועך אין דיזע צייטען היינט מארבן אונטער ג"ק · דען וויא עס איז אונטער גינאנגען פשטלאך אין דער גמרא או וויא גייט אונטער פשטלאך אין געשעפט · און האב אים געוויזען בעווייזע פון ר' יעקב אשכנזי און פון גבע קינהערי · דאס זיינען היינט די גרעסטע יורדים און דינען ביא סר פאר אשמאטריסציקעס ·

איך האב עס בעשריבען אים דיזע ערציהלונג ואל זיין אין גוטער ביא שפיל פאר אנדערע · וויא דער שפריכווארט זאגט · דער איז גליקליך דער אויס ערפאהרונג אנדערער קלוג ווירד.

לעזט מיט קאפ און געדיינקט
אז דער איינציגער פלאטץ וואו מען בעקומט אללעס
וויא איבעראלל איז נור ביא:

ר. מאזין אונד קאמ...

65, אלד מאנטאגיו סטריט, (פריהער 59) געגען א...

דרוקעריי,

פיר ענגליש, אידיש און אללע איראפעאישע שפראכען.

דרוקט

וויזיט,—ביזנעס—

— און —

התונה קארדס, מעמאראנדומס. אינוואיסעס א.ז.וו.

פיינע אויסארבייטונג פון שנה טובה׳ס (ווינשקארטען).

פיר גוט שנעל און בילינג, גאראנטירען מיר.

אונזער לעזעביב־ליאטהעק:

בעזיצט א רייכען אויסוואהל פון דיא בעסטע ראמאנטישע, בעלעטריסטישע און וויסענשאפטליכע ווערקע, וואס זיינען ערשיענען אין פערשיעדענע שפראכען, און איבערזעצט...

בוכהאנדלונג,

ספרי תורה
מגלות
תפילין
מזוזות
טליתים
ארבע כנפות׳ן
ציצית
פרוכת׳ן
מענטעלעך
טלית בעגס
תפילין בעגס
ש״ס׳ן ואלפס׳ן
משניות׳ן
מדרשים
עין יעקב׳ס
שו״ת ופוסקים
שולחן ערוך׳ס
חיי אדם׳ס
דרשות לבר מצוה
אלף בית׳ן
סידורים
חומשים
תנ״ך
מחזורים
שופרות
א תרוגים
ספרי דרוש
ספרי פלפול
ספרי מוסר
ספרי מחקר
ספרי השכלה
ספרי חנוך ולמוד

ראמאנען
ערצעהלונגען
צייטונגען
צייט-שריפטען
מאנאט בלעטער
וויטצען-ביכער
לעהרמעטהאדען
ווערטער-ביכער
בריפפען-שטעללער

ליעדער
מוזיק-נאמען
בילדער.
יאהרצייטען
מזמורים
תנאים׳ס
כתובות
שיר למעלות׳ן
א״י קמיעות
שנה טובה׳ס
פאקעטש פיר שמחת תורה
חנוכה לאמפען
הגדות
סדר דעקלעך
חלה דעקלעך
הבדלות
אנזיכטס פאסט-קארטען
טינט, פענעס
פייפער
שרייב ביכער